De zijtafel klimaat gaat uit van 50 mld cumulatief over 9 jaar. Dat is opgebouwd uit enerzijds kosten voor infrastructuur en opschaling van duurzame energiedragers (a 2 mld per jaar), die nodig zijn voor de verduurzaming met het oog op 2050 en in het geval van infrastructuur randvoorwaardelijk om richting 2030 al emissiereductie te realiseren. Daarnaast is een bedrag geraamd dat 2,6 miljard per jaar benodigd is voor het realiseren van CO2-reductie in 2030 in de verschillende sectoren. Dat zijn alle kosten bij Van Geest, minus kosten voor landbouw/landgebruik (ca. € 1 mld/jaar), maar plus ca. € 1 mld/jaar voor uitvoeringskosten.

- De reeks van 2,6 miljard per jaar voor Co2-reductie in 2030 in sectoren valt in de onderstaande tabel lager uit. Dat komt door een aantal factoren:
    - De 2,6 miljard per jaar bevat een forse post voor stimulering elektrisch vervoer (mobiliteit). Dat betreft echter primair fiscale stimulering (al kan in de praktijk ook een deel via uitgaven), en staan dus in tabel 2. Stimulering mobiliteit zal in de hier opgenomen varianten minimaal tot cumulatief € 3,5 mld 2030 extra kosten leiden.
    - Er is in de tabel gecorrigeerd voor het klimaatpakket bij MN2022. Tegelijkertijd bevat deze tabel (impliciet) ook uitgaven voor het jaar 2021 (i.t.t. de som van de zijtafel), waardoor het totaalbedrag weer hoger uitvalt.
- De formatietafel noemt ook een (groot) aantal aanvullende plannen op klimaatgebied, die niet in Van Geest zijn genoemd en potentieel voor veel extra uitgaven zorgen. Het gaat om een aanzienlijke lijst maatregelen, waarvan de vormgeving, opbrengst in Mton en omvang nog onduidelijk is. Er wordt gesproken over o.a. kerncentrales, maatwerkafspraken industrie, maatregelen in de glastuinbouw, verschillende maatregelen gericht op het mkb en een innovatie- en uitvoeringsprogramma voor circulaire economie. Middelen daarvoor komen nog bovenop onderstaande maatregelen en kunnen oplopen tot tientallen miljarden. Deze maatregelen zijn niet uitgewerkt waardoor onbekend is wat de bijdrage zal zijn aan de klimaatdoelen en wat de interactie-effecten zijn met de maatregelen uit Van Geest. In beginsel zijn zulke maatregelen daarom op dit moment geen substituut voor de nodige maatregelen voor het halen van de klimaatdoelstellingen cf. Van Geest.
- Aangezien het nog zeer beperkt mogelijk is om te muteren op de begroting voor 2022, beginnen de reeksen in 2023. Bij veel maatregelen is een oploopje geboekt (bijv. 0 of 50% van het uiteindelijke bedrag in 2023), omdat het niet realistisch is dat het volledige bedrag al meteen kan worden uitgegeven (denk aan tijd voor wetgeving, doorlooptijd van projecten en de absorptiecapaciteit van de arbeidsmarkt) en deze samenhang maken we hiermee zichtbaar. NB. er is zoveel mogelijk aangesloten bij de cumulatieve bedragen uit Van Geest (dus de totale middelen over 2021-2030). Omdat de periode hier korter is, zullen de jaarlijkse bedragen zeker in de periode 2025-2030 hoger uitvallen.
- Er is veel onzekerheid over de kosten rond infrastructuur en nieuwe energiedragers (zie ook toelichting in bijlage). Van Geest gaat uit van resp. € 5 en € 15 mld. Wat uiteindelijk nodig is, is echter zeer onzeker, en hangt af van beleidsambities (bijv. rond waterstof of extra wind op zee), hoe de kosten worden verdeeld tussen overheid en huishoudens en bedrijven, maar ook van Europese eisen uit Fit for 55. Hierdoor kunnen kosten fors hoger uitvallen.
- De tabel bevat ook een aantal normeringsmaatregelen. In Van Geest zijn subsidies immers in een aantal gevallen expliciet gekoppeld aan een norm.
- Landbouw is niet meegenomen in deze tabel, aangezien stikstofbesluitvorming elders loopt. Vanuit de klimaatdoelen is een concrete richtinggevende reductieopgave voor landbouw wel wenselijk.

NB. SDE++

- De tabel bevat geen middelen voor de SDE++. Van Geest gaat uit van een (beperkte) intensivering hierin, maar deze is al ruimschoots gedaan bij MN2022. Het bedrag dat was opgenomen in het Studiegroeprapport ging uit van ophoging van subsidies voor de industrie door toepassing van CCS (en in zeer beperkte mate van elektrificatie), wordt aangenomen dat de uitrol van hernieuwbare elektriciteit vanaf 2026 zonder subsidie kan worden uitgerold en de SDE++ niet wordt benut voor stimulering van duurzame warmte in de glastuinbouw, gebouwde omgeving en toepassing van biobrandstoffen in de mobiliteit. In de MN2022 zijn extra middelen gereserveerd voor toepassing van CCS en uitrol van duurzame warmte en

biobrandstoffen voor invulling van de 49% doelstelling. Ophoging naar 55% zonder ophoging van het SDE++-budget, verondersteld dat deze extra opgave wordt ingevuld door normering en beprijzing in de betreffende sectoren.

- De uitgaven aan SDE(+)(+) subsidies zijn mede afhankelijk van ontwikkelingen van energie- en CO2-prijzen. De SDE reserve dient binnen een kabinetsperiode als buffer voor om eventuele mee- en tegenvallers op te kunnen vangen.
- Op basis van de laatste raming (deze zomer) van de SDE-uitgaven is er een tekort in de SDE-middelen van enkele miljarden. Het tekort ontstaat na 2030. De raming is zeer volatiel hangt oa van externe factoren zoals de energie- en CO2 prijzen. Een nieuwe raming is er in het voorjaar van 2022
- Volgens de huidige methodiek worden SDE uitgaven gefinancierd uit de ODE. Het tekort zou impliceren dat de ODE-tarieven – uitgaande van de huidige raming - na 2030 verhoogd zouden moeten worden. Zonder tariefsverhoging ontstaat naar verwachting een budgettair gat na 2030. Dit is ook het geval wanneer besloten wordt de koppeling tussen de ODE en de SDE los te laten zonder de tarieven te verhogen.
- Tot slot wordt nu aangenomen dat zowel de huidige extra 7 GW voor Wind op Zee, als de eventuele extra inzet in het Regeerakkoord volledig uit de nettarieven zal worden gefinancierd (ter indicatie: de kosten voor het net voor 7GW + 10 GW extra WOZ zijn €3,7 miljard per jaar, wat zorgt voor een flinke stijging van de energierekening voor met name (grote) bedrijven). Datzelfde geldt voor de verwijdering van oude gasnetten (kosten ca. €2,7 miljard cumulatief in 2030), wat zorgt voor een hogere energierekening voor met name huishoudens en consumenten.

Toelichting beprijzen en fiscale stimulering (tabel 2)

- Bovenop klimaatinvesteringen, subsidies en normen zijn ook fiscale klimaatmaatregelen noodzakelijk om de nationale klimaatdoelen te behalen.
- Binnen fiscale maatregelen die meetellen voor het doelbereik in Nederland kan een onderscheid worden gemaakt tussen beprijzingsmaatregelen en fiscale stimulering. Daarnaast zijn er dekkingsmaatregelen binnen het klimaatdomein die wel leiden tot CO_2-winst maar niet meetellen voor het doelbereik in Nederland (vliegbelasting en consumptiebelasting vlees).
- Tabel 2 geeft een overzicht van de mogelijke fiscale klimaatmaatregelen en is zoveel mogelijk gebaseerd op het 55%-maatregelenpakket (variant B) van Bestemming Parijs (van Geest). Waar is afgeweken van variant B van van Geest (maar bijv. uit groslijst komt) is dit in de tabel en toelichting aangegeven. Een andere maatvoering is mogelijk. Hoewel effectief vanuit oogpunt van vergroening in Nederland, kan een deel van de maatregelen mogelijk een negatief effect hebben op de concurrentiepositie van bedrijven t.o.v. het buitenland.
- Per maatregel is het startpunt van de budgettaire reeks gebaseerd op een eerste inschatting van de invoeringstermijn (inclusief benodigde tijd voor de wetgeving). Ook de uitvoerbaarheid van bepaalde fiscale maatregeling moet nader worden onderzocht, daarbij zal bij nieuwe heffingen ook onderzocht moeten worden welke uitvoerders deze regeling gaan uitvoeren. Het definitieve oordeel over de uitvoerbaarheid door de Belastingdienst verloopt via een uitvoeringstoets, dat traject vindt in beginsel plaats in de fase dat de wetgeving in concept gereed is.
- De budgettaire opbrengst van de beprijzingsmaatregelen kan worden aangewend om de klimaatuitgaven (deels) te dekken, maar er kan ook voor worden gekozen om de lasten elders via de belastingen te verlichten (bijvoorbeeld lagere lasten op arbeid), andere intensiveringen te dekken of de overheidsschuld te verlagen. Het is wel van belang om de communicatie over de gevolgen van klimaatbeleid voor de lasten van burgers en bedrijven consistent te laten zijn met de genomen beprijzingsmaatregelen.

Tabel 1: overzicht subsidies, investeringen en normering

Maatregel			**Kosten (€ mln, -/- is saldoverslechterend)**				
	Onderdeel van formatie?	CO2-impact (Mton)	2023	2024	2025	struc	cum 2023-2030
Elektriciteitssector (ETS)							
1. Subsidieregeling CO2-vrije gascentrales	Ontbreekt	0,5-2	-50	-100	-150	-100	-1.000
Industrie							
2. Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht **(normering nodig)**	In augustus pakket	<0,5	0	0	0	-14	-56
3. Stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling	Mogelijk (circulaire economie)	<0,5	-7	-8	-9	-7	-70
4. Verplicht percentage recyclaat in bouwmaterialen **(normering nodig)**	Mogelijk (circulaire economie)	0,15-0,3	-3	-4	-4	-3	-30
Gebouwde omgeving	**(genoemd bij fonds)**						
5. Stimulering hybride warmtepompen, incl. vooruitzicht op normering (uitfasering van de mono-cv-ketel voor duurzamer alternatief) (hier: 150.000 woningen per jaar) **(normering nodig)**	Ja, maatvoering ontbreekt	0,9	0	0	-150	-150	-900
6. Sneller naar isolatienorm koop (Mton afhankelijk van de variant) **(normering nodig)**	Ontbreekt	0,5	0	-180	-360	-360	-3.350
7. Sneller naar isolatienorm huur (Mton afhankelijk van de variant) **(normering nodig)**	Ja	1	0	-180	-360	-360	-3.350
8. Spaarfaciliteit bij woningverduurzaming	Ontbreekt		0	-33	-40	-33	-330
9. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	Ontbreekt	1	0	-100	-330	-330	-2.750
10. Energieprestatie-eisen nieuwbouw industriële gebouwen **(normering nodig)**	Ontbreekt	0,08	0	-50	-50	-50	-500
11. Bijmengverplichting groen gas (hier: 10%) **(normering nodig)**	Ja	1,44	0	0	0	0	0
Mobiliteit							
12. Vergroening personenvervoer en reisgedrag	Ja	0,3-0,5	0	-14	-29	-29	-265
Algemeen – innovatie en infrastructuur							
13. Subsidie vroege fase opschaling	Ja (via fonds)		-500	-1.000	-1.500	-1.500	-15.000
14. Investering in infrastructuur (waterstof, warmte, etc.)	Ja (via fonds)		-200	-400	-570	-570	-4.000
15. Uitvoeringskosten (medeoverheden + Rijk)	Ja		-936-1.007	-946-1.017	-966-1.037	-868-939	-6.711-7.279
Totaal			**€ 1,8 mld**	**€ 3,1 mld**	**€ 4,6 mld**	**€ 4,5 mld**	**€ 39 mld**

Tabel 2: overzicht fiscale maatregelen klimaat (beprijzing en fiscale stimulering)
Kosten in € mln, -/- is saldoverslechterend/lastenverlichting

	Maatregel per sector	Onderdeel formatie (ja, onderwerp van gesprek/onzeker, ontbreekt)	CO_2-impact NL 2030	2023	2024	2025	2030/struc	cum 2023-2030
Elektriciteitssector (ETS)								
	-		-	-	-	-	-	-
Industrie en circulaire economie (ETS & NON-ETS)								
1a	Aanscherpen CO_2-heffing industrie	Onderwerp van gesprek/onzeker	4	0	0	0	0	0
1b	(alternatief/additioneel 1a) Vlakke CO_2-heffing industrie met 10 euro/ton CO_2, (uit groslijst v Geest)	Onderwerp van gesprek/onzeker	0,5 (0 in combinatie met CO2-heffing aan de marge)	500	479	458	350	3.405
2	Tariefstructuur energiebelasting EB minder degressief maken	Ontbreekt	0,5	500	500	500	500	4.000
3	Afschaffen vrijstellingen EB – mineralogische en metallurgische procedés	Onderwerp van gesprek/onzeker	<0,5	-	78	78	79	551
Gebouwde omgeving								
4a	Verhoging energiebelasting tarief 1e schijf gas (8 ct) –	Ontbreekt	0,4	800	800	800	800	6.400
4b	(alternatief 4a) Schuif energiebelasting 1e schijf gas (+10,46 ct) en elektriciteit (-5,23 ct) (uit groslijst v Geest)	Ontbreekt	1,9	0	0	0	0	0
Mobiliteit								
5a	Betalen naar gebruik (voor hele wagenpark)	Onderwerp van gesprek/onzeker	0 (4 na 2030)	-	-	-	0	0 (excl. Invoerings-kosten)
5b	MRB Plus (alternatief voor BNG (5a)) – invoeringstermijn moet nader worden onderzocht)	Onderwerp van gesprek/onzeker	0 – 4,5 (na invoering, nader onderzoek nodig)	-	-	-	0	0
6a	Stimulering EV vanaf 2025 via normeren, beprijzen en subsidiëren (alternatieve variant t.o.v. van Geest)	Onderwerp van gesprek/onzeker	Ca. 2 (2,6 bij dekking via mrb)	-7	-32	-88	-1.399	-5.893
	MRB (gewichtscorrectie voor EV)			*-1*	*-3*	*1*	*-306*	-1.088
	*[MRB (gewichtscorrectie voor EV) – derving opcenten provincies]***			*[-0,5]*	*[-1,5]*	*[0,5]*	*[-153]*	-544]
	BPM personenauto (CO_2-grondslag en			*-4*	*-22*	*-58*	*-323*	-2.070

	30% verhoging tot 2030)							
	Verlaagd bijtellingspercentage EV (17% in 2025-26 - 18% in 2028-30)			-	-	-22	-165	-490
	Derving accijns benzine			-1	-7	-11	-648	-2.044
	Derving accijns diesel			-	-	-	-27	-96
	Energiebelasting - elektriciteit			1	4	7	167	545
	Subsidie particulieren (uitgavenkant)			-2	-4	-4	-97	-469
6b	Stimulering EV vanaf 2025 via normeren en beprijzen (alternatieve variant t.o.v. van Geest)		Ca. 1,5 (2,1 bij dekking via mrb)	-	-	-	-830	-3.517
	MRB (driekwarttarief voor EV)			-	-1	-1	-188	-710
	*[MRB (driekwarttarief voor EV) – derving opcenten provincies]***			-	[-0,5]	[-0,5]	[-94]	[-355]
	BPM personenauto (CO_2-grondslag en 50% verhoging tot 2030)			-2	-9	-22	-216	-1480
	Derving bijtelling			-	-	2	-38	-209
	Derving accijns benzine			-1	-3	-10	-478	-1379
	Derving accijns diesel			-	-	-	-26	-88
	Energiebelasting - elektriciteit			0	2	4	117	353
7	Afschaffen verlaagd tarief mrb bestelauto's ondernemers (uit groslijst v Geest)	Ontbreekt	<0,5	-	-	-	1.000	5.000
8	Vrijstelling bpm bestelauto ondernemer afbouwen naar 0% in 2026 i.c.m. vrijstelling in bpm voor emissievrije bestelauto's	Ontbreekt	0,7	-1	183	273	110	1.953
Landbouw en landgebruik								
9	Stalemissiebelasting (ammoniak en methaan) aan de marge (vlakke heffing ook mogelijk)	Ontbreekt	0,5-2	-	-	0	0	0
10a	Beperken inputvrijstelling WKK - energiebelasting	Ontbreekt	1	-	100	100	100	700
10b	Afschaffen verlaagd tarief in EB voor glastuinbouw	Ontbreekt		-	30	30	30	210
11	Invoering CO2-margeheffing glastuinbouw à la CO2-heffing industrie (niet in variant B v Geest)	Ontbreekt	1	-	0	0	0	0
Innovatie								
12	Verhogen budget EIA	Ontbreekt	<0,5	-50	-50	-50	-50	-400

13	Verhogen budget MIA/VAMIL	Ontbreekt	<0,5			-30	-30	-180
Fiscale klimaatmaatregelen die beperkt bijdragen aan realisatie nationaal emissiedoel								
14	Verhogen tarief vliegbelasting - andere maatvoering mogelijk	Ja (maatvoering onderwerp van gesprek/onzeker)	*	700 - 1.200	700 - 1.200	700 - 1.200	700 - 1.200	5.600 - 9.600
15	Consumptiebelasting vlees (andere maatvoering mogelijk en uitvoerbaarheid/ de precieze invoeringstermijn moet nader worden onderzocht).	Ontbreekt	*	-	-	650	650	3.900
16	Verhogen mrb personenauto's - andere maatvoering mogelijk	Ontbreekt	<0,5	2.315	2.315	2.315	2.315	18.520
17a	Afschaffen onbelaste reiskostenvergoeding (inclusief derving accijnsinkomsten) (uit groslijst v Geest)	Ontbreekt	0,5		1.600	1.600	1.600	11.200
17b	Tarief onbelaste reiskostenvergoeding beperken tot 12 ct (inclusief derving accijnsinkomsten) (uit groslijst v Geest)	Ontbreekt	0,2		650	650	650	4.550

**Draagt (boekhoudkundig) niet of beperkt bij aan nationaal doel maar wel aan vermindering mondiale CO2-uitstoot*

***Een verlaging van de mrb heeft gevolgen voor de opbrengsten van opcenten van provincies. Indien het rijk hiervoor compenseert leidt dit tot een additionele budgettaire derving (zie ook toelichting mobiliteit).*

Bijlage 1: toelichting per maatregel tabel 1 (investeringen, subsidies en normering)

1. Subsidieregeling CO2-vrije gascentrales

Subsidieregeling voor het ombouwen van gascentrales t.b.v. het creëren van CO2-vrij regelbaar vermogen. Nu beslissen om Nederlandse gascentrales op CO2-vrije brandstoffen om te zetten is echter zeer kostbaar en het is de vraag of er voldoende productie is van duurzame gassen. Ook zou dan het transportnetwerk richting de centrales aangepast moeten worden.

2. Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht

Bij MN is geld gereserveerd t/m 2026, hier is dus geld toegevoegd van 2027 t/m 2030. Van Geest gaat hier uit van € 14 mln per jaar.

3. Stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling

Van Geest stelt een integraal stimuleringspakket voor, waar subsidie-instrumenten voor worden ingezet gericht op verschillende 'technological readiness levels' zodat recyclinginitiatieven ondersteund kunnen worden van ontwikkeling tot uitrolfase. Gewenste uitkomst is een emissiereductie als gevolg van reductie van afvalverbranding in Nederland.

4. Verplicht percentage recyclaat in bouwmaterialen

Dit betreft normering met streefcijfers en maatregelen om gebruik van recyclaat in bouwmaterialen te bevorderen. De verplichting beoogt een impuls te geven aan de markt in secundaire grondstoffen met een verplicht gehalte aan gerecycleerd materiaal en afvalbeperkende maatregelen voor bijvoorbeeld staal en cement.

5. Stimulering hybride warmtepompen

Hybride warmtepompen kunnen onder de juiste condities een rol spelen bij het snel verlagen van de vraag naar aardgas en hebben, afhankelijk van de specifieke situatie, een minimaal effect op de netcapaciteit. Het biedt korte termijn kansen voor CO2-reducties van 40-80% op individueel woning niveau, doordat aardgas slechts nog gebruikt wordt voor de piekvraag.

Hier is bij MN2022 al geld voor uitgetrokken t/m 2024, en begint de reeks dus pas in 2025. De bijbehorende CO_2 emissies (in Mton) gelden dan ook voor de periode 2025-2030.

6 en 7. Sneller naar isolatienorm huur/koop

Dit gaat om een normeringsmaatregel, gekoppeld aan een subsidie. Hier is gekozen voor een oploop in de eerste jaren, omdat bij MN2022 al is geïntensiveerd in het Nationaal Isolatieprogramma. In het formatie pakket wordt wel gesproken over normen voor de huursector, maar niet voor de koopsector.

Maatvoering uit van Geest: isoleren 1 miljoen koopwoningen tot en met 2030 naar de standaard. Verplichte lineaire groei naar de standaard voor huurwoningen in 2030, 2040 en 2050, in combinatie met subsidie en/of aftrek verhuurderheffing.

8. Spaarfaciliteit bij woningverduurzaming

Het doel is om met een financiële prikkel woningeigenaren te stimuleren om te gaan sparen voor woningverduurzaming.

9. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Hier is bij MN2022 geld gereserveerd voor de jaren tot halverwege 2024, en begint de reeks dus pas in 2025. Door nieuwe aangekondigde Europese verplichtingen voor publieke gebouwen die 3% renovatie per jaar verlangt (FF55) komt er t.o.v. het rapport Van Geest naar verwachting extra druk op het sneller verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed.

10. Energieprestatie-eisen nieuwbouw industriële gebouwen + subsidie

Met het stellen van energieprestatie-eisen aan nieuwe gebouwen met een industriefunctie kan op korte tot middellange termijn CO2-besparingspotentieel worden gerealiseerd. De maatregel behelst het normeren van nieuwbouw. Op dit moment ontbreekt een dergelijke normering bij de industriefunctie, terwijl die wel geldt voor andere gebruiksfuncties.

11. Bijmengverplichting groen gas

Middels normering van de hoeveelheid bijgemengd groen gasof de CO2-inhoud van het geleverde gasmengsel aan de consument kunnen energieleveranciers worden verplicht om administratief het aandeel geleverd groen gas te verhogen en het aandeel aardgas te verlagen. In deze tabel wordt uitgegaan van 10% CO2-reductie of duurzaam gas in de gebouwde omgeving, maar hogere percentages zijn wellicht ook mogelijk en zijn sterk afhankelijk van flankerend beleid . Het ministerie van EZK heeft een analyse uitgezet naar mogelijke maatvoeringsscenario's en de haalbaarheid hiervan. Resultaten worden echter pas in Q1 2022 verwacht.

12. Vergroening reisvervoer en personengedrag

In het Van Geest-rapport wordt een heel aantal maatregelen genoemd: stimuleren thuiswerken (zit ook in het formatiepakket), opschalen deelmobiliteit, veranderingen in de cultuur en werkwijzen (sociale innovatie), versterken fietsinfra, minder vliegen en stimuleren (internationale) treinreizen.

Bij MN2022 is reeds geïntensiveerd in communicatie en gedragsmaatregelen voor duurzame mobiliteit t/m 2024, daarom is hier gekozen voor een oploop. Ook innovatie in de bouw- en installatiebranche is nodig om nieuwe energiedragers uit te rollen bij de eindgebruikers.

13. Subsidie vroege fase opschaling

In van Geest wordt een programmatische aanpak voorgesteld, voor – in eerste instantie – productie van hoogwaardige hernieuwbare energiedragers die pas kosteneffectieve CO2-reductie kunnen faciliteren bij substantiële opschaling. Deze aanpak is een combinatie van subsidies en afspraken over samenwerking met relevante partijen (o.a. toeleveranciers, afnemers en financiers) en de beoogde kostenreductie. Het instrument moet substantiële private investeringen uitlokken in de opschaling van de productie van hoogwaardige energiedragers. Specifiek moet het instrument bijdragen aan het realiseren van de doelen voor opschaling van 3-4 GW aan elektrolysecapaciteit en 70 PJ groen gas productie in 2030.

Hier reserveert Van Geest cumulatief € 15 mld (10 * €1.500 mln), maar omdat de reeks pas later begint valt het bedrag lager uit.

14. Investering in infrastructuur

Het gaat hier om investeringen in de duurzame energie-infrastructuur. Hier gaat Van Geest uit van 10 * € 500 mln; omdat bij MN2022 al iets meer dan € 1 mld is geïntensiveerd, is deze reeks aangepast tot ca. € 4 mld. In de praktijk kan ook dit bedrag (fors) hoger uitvallen.

Een relevante beleidskeuze (die kan leiden tot fors hogere publieke uitgaven) is ook hoe de kosten van infrastructuur verdeeld worden tussen gebruikers (via hogere tarieven) en de belastingbetaler. Bij gereguleerde infrastructuur (bijv. gas/elektriciteit) wordt dit in principe betaald via tarieven, maar de ACM heeft hier ook een rol in. Aangenomen wordt dat zowel de huidige extra 7 GW voor Wind op Zee, als de eventuele extra inzet in het Regeerakkoord volledig uit de nettarieven zal worden gefinancierd (ter indicatie: de kosten voor het net bij 10 GW extra WOZ zijn €3,7 miljard tot en met 2030, wat zorgt voor een flinke stijging van de energierekening voor met name (grote) bedrijven). Datzelfde geldt voor de verwijdering van oude gasnetten (kosten ca. €2,7 miljard tot en met 2030), wat zorgt voor een hogere energierekening voor met name huishoudens en consumenten. Bij infrastructuur is het sowieso verstandig om een robuust mechanisme in te bouwen (cf. MIRT/Mobiliteitsfonds) om te zorgen voor een goede aansluiting tussen de investeringen en het bredere energiebeleid/energiemix, en om de juiste projecten te selecteren (maatschappelijke kosten/baten).

15. Uitvoeringskosten

Deze post is niet opgenomen in Van Geest, maar wel randvoorwaardelijk voor de klimaatdoelen. Het grootste deel hiervan zal zitten bij medeoverheden, maar ook het Rijk heeft extra capaciteit nodig. Ambtelijk EZK schat hier een bedrag van € 1 mld per jaar, deels gebaseerd op een Rob-advies over de kosten voor medeoverheden. De exacte hoogte van de uitvoeringskosten is afhankelijk van de te maken beleidskeuzes (bv. verhouding wijkaanpak/individueel spoor in GO); dit vraagt nog nadere analyse. Relevant voor de hoogte van uitvoeringskosten is ook de Europese uitwerking van Fit-for-55 die door kan werken in de uitvoeringslasten.

Bijlage 2: toelichting per maatregel tabel 2 *(beprijzing en fiscale stimulering)*

Industrie

1a. CO_2-heffng industrie aanscherpen: Volgens de huidige systematiek van de CO_2-heffing industrie, hoeven industriële bedrijven alleen een belasting te betalen als de CO_2-uitstoot in een jaar hoger is dan het aantal dispensatierechten (vrijgestelde uitstoot). De budgettaire opbrengst van deze maatregel is sterk afhankelijk van de mogelijkheden die bedrijven hebben om verder te verduurzamen. Verwachting is dat met een aanscherping van de heffing een additionele reductie van circa 4 Mton kan worden bereikt, zonder budgettaire opbrengst. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat de benodigde infrastructuur tijdig aangelegd is.

1b. *Vlakke CO2-heffing:* Als alternatief of in aanvulling op de huidige nationale CO_2-heffing industrie is het ook mogelijk om een vlakke CO_2-heffing te introduceren. Uitgaande van dezelfde groep belastingplichtigen als de huidige nationale CO_2-heffing, bedraagt de opbrengst in 2023 500 mln. euro (bij een tarief van 10 euro/ton CO2). Richting 2030 neemt de budgettaire opbrengst af, door de dalende CO_2-uitstoot. Indien deze heffing wordt ingevoerd ter vervanging van de huidige CO_2-heffing industrie zal de (mondiale) uitstoot toenemen, doordat een vlakke heffing met hoog tarief naar verwachting leidt tot weglekeffecten en een vlakke heffing met een laag tarief naar verwachting maar tot beperkte CO2-reductie zal leiden. In combinatie met de huidige nationale CO2-heffing is er geen additionele nationale reductie en heeft de maatregel geen (extra) milieueffect.

2. *Energiebelasting minder degressief maken:* De energiebelasting kent momenteel een degressieve energiestructuur; in de hogere verbruiksschijven is het tarief lager. In Bestemming Parijs is een opbrengst van 500 mln. euro opgenomen in het 55%-pakket om het tarief in de 2e, 3e en 4e schijf te verhogen en meer in balans te brengen met de CO_2-waarde. Een andere maatvoering is mogelijk. CO_2-reductie a.g.v. deze maatregel is vooral te verwachten bij bedrijven die niet onder de CO_2-heffing industrie vallen.

3. *Afschaffen vrijstellingen en teruggaaf industriële processen – energiebelasting:* Er zijn momenteel diverse vrijstellingen en teruggaven in de energiebelasting die de verduurzamingsprikkel verminderen. In het 55%-pakket van Bestemming Parijs is daarom een afschaffing van de vrijstelling en teruggaaf voor metallurgische en mineralogische procedés opgenomen. Afschaffing per 1 januari 2024 lijkt mogelijk te zijn. Een definitieve uitspraak hierover vergt nader onderzoek.

Gebouwde omgeving

4. *Aanpassing tarief 1e schijf energiebelasting:* In de energiebelasting wordt het verbruik van elektriciteit momenteel relatief hoog belast in de eerste schijf. In het studiegroeprapport "Bestemming Parijs" zijn daarom diverse varianten uitgewerkt, waarbij het tarief gas wordt verhoogd en/of het tarief elektriciteit wordt verlaagd. De budgettaire opbrengst hangt af van de maatvoering. De aanpassingen in de energiebelasting vergroten de prikkel tot isolatie en elektrificatie.

Mobiliteit

5a. *Betalen naar Gebruik:* In het 55%-pakket van Bestemming Parijs is Betalen naar gebruik opgenomen in de variant waarbij de mrb budgetneutraal wordt omgezet in een vlak kilometertarief met differentiatie naar de voertuigemissies. Er zijn ook andere varianten mogelijk In de tabel is voor het budgettaire effect aan de lastenkant nul opgenomen. In de periode voor 2030 moeten wel eenmalige invoeringskosten van 160 tot 200 mln euro gemaakt worden. KPMG benoemt als realistische termijn voor het invoeren van een landelijk dekkend BNG systeem circa 8,5 jaar

gevolgd door 2,5 jaar gefaseerde ingebruikname van het systeem. Uitgaande van een Regeerakkoord begin 2022, kan dan begonnen worden met de gefaseerde ingebruikname medio 2030 en zal het systeem volledig operationeel zijn in 2033.

5b. *MRB Plus:* Als alternatief voor BNG kan ook gekeken worden naar het hervormen van de grondslag in motorrijtuigenbelasting van gewicht naar aantal gereden kilometers en emissies. Voor het betrouwbaar registreren van het aantal gereden kilometers is het nodig om een extra meetfunctionaliteit worden in te bouwen in de auto. De invoeringskosten en precieze invoeringstermijn moeten nader worden onderzocht.

6. *Stimulering EV:* met een combinatie van normeren/subsidiëren/beprijzen kan de ingroei van emissievrije personenauto's in Nederland gestimuleerd worden. In Bestemming Parijs zijn hiervoor diverse illustratieve pakketten samengesteld. In de tabel is een update van deze pakketten opgenomen. Het eerste pakket (6a) bereikt een ingroei van 73% in 2030 en bevat een 30% BPM verhoging, de normering en ook stimulering via een korting op de bijtelling en aanschafsubsidie voor particulieren. In het tweede pakket (6b) wordt een 68% ingroei in 2030 bereikt via een 50% BPM verhoging in combinatie met het normeren van werkgevers. Een groot deel van de kosten bestaat in beide pakketten uit grondslagerosie in de bpm en de brandstofaccijns. De budgettaire reeks zijn indicatief.

7. *Afschaffen verlaagd tarief mrb ondernemers:* in de huidige motorrijtuigenbelasting geldt voor bestelauto's van ondernemers een verlaagd tarief. Het budgettair belang is circa 1 mld. euro per jaar, maar zal door gedragseffecten in de praktijk (fors) lager uitvallen. Deze maatregel is in Bestemming Parijs uitgewerkt, maar niet opgenomen in het illustratieve 55%-pakket. De CO_2-reductie is naar verwachting vergeleken met andere fiscale vergroeningsmaatregelen beperkt. Deze maatregel kan ook bijdragen aan de luchtkwaliteit in m.n. stedelijk gebied.

8. *Afbouwen vrijstelling bpm bestelauto's ondernemers:* In de bpm geldt momenteel een vrijstelling voor bestelauto's van ondernemers. Waar bij personenauto's door de CO_2-grondslag in de bpm een deel van de onrendabele top van emissievrije auto's wordt weggenomen, is dat door de vrijstelling bij bestelauto's voor ondernemers niet het geval. In het 55%-pakket van Bestemming Parijs is daarom een afbouw van deze vrijstelling opgenomen. Tegelijkertijd wordt de vrijstelling in de bpm voor emissievrije bestelauto's gehandhaafd. Aanvullend kan door een aanschafsubsidie een deel van de meerkosten van een emissievrije bestelauto worden gesubsidieerd. In de tabel is een update van de maatregel uit Bestemming Parijs opgenomen. Deze maatregel kan ook bijdragen aan de luchtkwaliteit in m.n. stedelijk gebied.

NB: Aanpassingen aan de MRB hebben effect op de opcenten die provincies kunnen heffen. In het huidige pad zit een door het ROB berekende tegenvaller van 372 mln. voor provincies t/m 2024. Het is aan een volgend kabinet om te bepalen of compensatie voor de derving van opcenten aan de orde is. Deze is in een memo over medeoverheden (d.d. 10-11-21) gedeeld met de formatietafel. Indien de MRB verder wordt aangepast om EV te stimuleren, veranderen deze bedragen met een mogelijke toename van de MRB-derving voor provincies. In de tabel is nu aangenomen dat de gehele derving wordt vergoed aan de provincies. Een alternatieve dekking is dat provincies hun tarieven op fossiele personenauto's verhogen indien ze nog niet het maximale tarief heffen. Opgenomen budgettaire reeksen voor derving opcenten zijn indicatief op basis van een verhouding 2:1 met de Rijksbelastingen.

<u>Landbouw</u>

9. *Emissiebelasting:* In de studiegroeprapporten "Bestemming Parijs" en "normeren en beprijzen stikstofemissies" wordt voorgesteld om een emissiebelasting in de landbouwsector in te voeren (doelsturing). Uitgaande van een soortgelijke systematiek als de huidige CO_2-heffing voor de industrie is de budgettaire opbrengst nihil. Een vlakke heffing leidt wel tot opbrengsten en is naar verwachting eenvoudiger. Naar verwachting is voorlopig alleen een belasting op stalemissies mogelijk, omdat een meetsysteem randvoorwaardelijk is. De uitvoerbaarheid en invoeringstermijn moet nader worden onderzocht, daarbij zal ook onderzocht moeten worden wie de uitvoerders van deze nieuwe heffing worden.. Een snelle introductie van een dekkend meetsysteem voor stallen is no-regret en randvoorwaardelijk.

10a en 10b. *Aanpassingen EB – glastuinbouw:* Het gasverbruik in de glastuinbouwsector wordt momenteel vrijwel niet beprijsd, terwijl het elektriciteitstarief relatief hoog is. De verduurzamingsprikkel is hierdoor beperkt. In het 55%-pakket van Bestemming Parijs wordt daarom voorgesteld om de inputvrijstelling voor warmtekrachtkoppeling systemen te beperken en het verlaagde tarief af te schaffen. Met een WKK kan zowel warmte als elektriciteit worden geproduceerd. Door de inputvrijstelling is de opwek van elektriciteit met fossiele energie financieel aantrekkelijk. In het 55%-pakket van Bestemming Parijs wordt daarom voorgesteld deze inputvrijstelling te beperken tot het aardgas dat wordt aangewend voor de productie van elektriciteit dat wordt geleverd aan het net (over het verbruik van deze elektriciteit moet de eindverbruiker immers nog belasting betalen). De budgettaire opbrengst bedraagt naar verwachting circa 100 mln. euro per jaar , afhankelijk van de gekozen vormgeving kan de opbrengst hoger of lager uitvallen. Deze maatregel leidt tot een CO_2-reductie in zowel de industrie als de glastuinbouw. Een definitieve uitspraak over de uitvoerbaarheid van de beperking van de inputvrijstelling is pas mogelijk als de vormgeving duidelijk is. Invoering van deze maatregelen per 1 januari 2024 lijkt mogelijk te zijn, maar vergt ook nader onderzoek.

11. *Invoering CO_2-heffing glastuinbouw à la CO2-heffing industrie ter vervanging van huidig CO_2-sectorsysteem uit convenant glastuinbouw:* Er kan voor de glastuinbouw een CO_2-heffing worden ingevoerd die de systematiek van de CO_2-heffing industrie volgt. Dat wil zeggen: glastuinbouwbedrijven hoeven alleen een belasting te betalen als zij meer uitstoten dan zij aan dispensatierechten toegewezen hebben gekregen. Er wordt verondersteld dat deze prijsprikkel voldoende is om de CO_2-uitstoot te laten dalen tot onder het aantal dispensatierechten, zodat de budgettaire opbrengst nihil is. De heffing vervangt het huidige CO_2-sectorsysteem afgesproken met de glastuinbouwsector. In theorie zou dit sectorsysteem sterk genoeg moeten zijn om de CO_2-reductie te behalen, maar de opzet van het systeem heeft weinig individuele prikkels en kent een vertraging in de afhandeling.[1] Deze maatregel is niet opgenomen in pakket B van Bestemming Parijs.

<u>Innovatie</u>

12 en 13: verhogen budget MIA/Vamil en budget EIA

Het budget voor de MIA/Vamil en de EIA kan verhoogd worden. Dit heeft een beperkt positief effect op de CO2-reductie.

<u>Fiscale dekkingsmaatregelen klimaat</u>

14. Verhogen tarief vliegbelasting

In het studiegroeprapport Bestemming Parijs (van Geest) is ter dekking taakstellend een verhoging van de vliegbelasting ingeboekt met taakstellend €700 (variant A) tot €1.200 mln. (variant B) per jaar opbrengst, uiteraard is een geringere verhoging ook mogelijk. Ter indicatie: een verdubbeling van het huidige tarief van 7,50 euro per ticket leidt tot een budgettaire opbrengst van circa 200 mln. De vormgeving van de verhoging van de vliegbelasting dient dan nog nader ingevuld te worden (bijv. een vlak of gedifferentieerd tarief). Een verhoging van de vliegbelasting zorgt boekhoudkundig niet voor een verlaging van de Nederlandse CO_2-doelen maar leidt in de praktijk wel tot een vermindering van de mondiale CO_2-uitstoot.

15. Consumptiebelasting vlees
In variant B van het studiegroeprapport Bestemming Parijs (van Geest) is taakstellend €650 mln per jaar ingeboekt. Volgens CE Delft kan een consumptiebelasting op vlees (rund, varken en kip, tarief ter hoogte van de externe kosten) additioneel 1,4 mld euro aan opbrengsten opleveren voor de rijksoverheid. Een consumptiebelasting op vlees is uitvoeringstechnisch complex en waarschijnlijk niet voor 2025 mogelijk. De uitvoerbaarheid en precieze invoeringstermijn moet nader worden onderzocht, daarbij zal ook onderzocht moeten worden wie de uitvoerders van deze nieuwe belasting worden.

16. Verhogen mrb personenauto's

[1] Evaluatie instrumentarium glastuinbouw, Delft: CE Delft.

De motorrijtuigenbelasting (mrb) voor personenauto's is momenteel gebaseerd op gewicht en brandstofsoort. Voor emissievrije personenauto's geldt tot 2024 een 100% korting. Er kan worden overwogen om het Rijksdeel van de mrb te verhogen. Een verhoging met 1% levert 44 mln. op. In variant B van Bestemming Parijs is een taakstellende verhoging van 2,3 mld. opgenomen. Dit bedrag is in studiegroeprapport afgestemd op de hoeveelheid dekking die nodig was om binnen het milieu- en klimaatdomein te komen tot een budgetneutraal pakket en dit is exclusief eventuele compensatie voor provincies (zie variant 6a en 6b). Een andere maatvoering is mogelijk. Naar verwachting is de CO_2-reductie (vergeleken met andere fiscale vergroeningsmaatregelen) beperkt.

17a en 17b. afschaffen/beperken onbelaste reiskostenvergoeding

Ter dekking binnen het klimaatpakket kan de onbelaste reiskostenvergoeding worden verlaagd of afgeschaft. Dit heeft een (beperkt) positief CO_2-reductie effect en een geraamde opbrengst van €650-€1.600 mld per jaar. Deze maatregel is een structuuraanpassing in de loonheffingen die in ieder geval niet eerder dan 1 januari 2024 kan worden gerealiseerd.

44b Antwoord vraag 5b klimaat 11 november (beantwoord 15-11-2021, ministerie van financiën in afstemming met het ministerie van EZK en IenW)

Voorstel voor (aanscherping) marginale heffing bovenop de ETS-prijs waarbij voor de ETS-prijs een minimumprijs wordt gehanteerd.

Gevraagd is om varianten van additionele nationale CO_2-beprijzing voor de industrie.[1] Specifiek is hierbij gevraagd om uitwerking van de al dan niet aangescherpte huidige CO_2-heffing industrie (hierna 'margeheffing') met varianten met een minimum CO_2-prijs over het geheel van de uitstoot. Dit laatste vergelijkbaar met de minimum CO_2-prijs elektriciteitsopwekking.

Kernpunten

- De margeheffing kan worden aangescherpt door een verlaging van de reductiefactor/doel en daarbij behorende verhoging van het tarief. Hiermee kan een additionele CO2-reductie worden bewerkstelligd. Dit zal tot zekere hoogte niet of in beperkte mate gepaard gaan met een budgettair effect.
- De introductie van een minimum CO_2-prijs heeft, door overlappende werking met de margeheffing, slechts in beperkte mate een verduurzamingseffect. Afhankelijk van de hoogte van de minimum CO_2-prijs (en de exacte maatvoering) leidt dit wel tot een budgettair effect en verhoogd het risico op weglek. Dit bij lage niveaus van de minimum CO_2-prijs alleen bij de niet-ETS-industrie (met name afvalverbrandingsinstallaties) en bij hoge niveaus ook bij de ETS-industrie.

Toelichting en uitwerking

Doelstellingen verschillende beprijzingsinstrumenten industrie

De beprijzing van de CO_2-uitstoot van de industrie bestaat met de toevoeging van een minimumprijs uit de volgende elementen, met de volgende doelstellingen:

- *EU ETS*:
  - **Zorgt onder ETS-industrie voor een Europese prijs voor CO_2-uitstoot** en is mede afhankelijk van de klimaatdoelstellingen die op Europees niveau worden vastgesteld (c.q. het maximaal aantal emissierechten dat wordt uitgegeven);
- *Margeheffing*
  - **Borgt een bepaalde nationale reductieopgave** (nu: 14,3 Mton t.o.v. het PBL-basispad in 2030). Deze borging vindt plaats door de uitstoot die boven de nationale klimaatdoelstelling uitkomt te beprijzen. Het tarief is zodanig gekozen dat de industrie als geheel de reducerende maatregelen neemt om het doel te behalen. PBL zal bij een aanscherping van de heffing opnieuw gevraagd moeten worden welk tariefpad nodig is om de beoogde extra reductie te realiseren;
- *Minimum CO_2-prijs*:
  - **Zorgt voor investeringszekerheid** voor klimaatinvesteringen van de industrie. Elke ton CO_2-reductie levert ten minste de bespaarde minimumprijs op. Als de ETS-prijs onder het minimum komt, betalen Nederlandse bedrijven immers een nationale heffing ter hoogte van het prijsverschil, in aanvulling op de ETS-prijs.
  - **Genereert daarnaast opbrengsten**. Voor niet-ETS-uitstoot (met name uitstoot door afvalverbrandingsinstallaties, AVI's) is er in deze notitie vanuit gegaan dat de minimumprijs geldt als vlakke heffing over de totale fossiele uitstoot. De heffing genereert hiermee opbrengsten. Als de minimumprijs hoog genoeg wordt gezet ten opzichte van de verwachte ETS-prijs genereert deze ook inkomsten onder de ETS-deelnemers.

[1] In deze notitie is qua scope aansluiting gezocht bij de scope van de huidige CO_2-heffing industrie. Dat betekent: alle ETS-emissies ten behoeve van industriële productie, met uitzondering van emissies voor elektriciteitsopwekking, substantiële lachgasemissies en fossiele emissies door afvalverbrandingsinstallaties.

Varianten

Varianten minimum CO_2-prijs

Onderstaand zijn drie prijspaden voor een minimum CO_2-prijs opgenomen vanaf 2023.[2] De varianten zijn gekozen om de werking van de minimum CO_2-prijs te illustreren, waarbij de minimumprijs in variant 1 duidelijk onder de huidige ETS-prijs ligt, variant 2 erboven en variant 3 net boven het (relatief conservatieve) ETS-prijspad van PBL zit. Concreet:

- Variant 1: constante minimumprijs vanaf 2023 van 35 euro/ton;
- Variant 2: constante minimumprijs vanaf 2023 van 70 euro/ton;
- Variant 3: minimumprijs van 35 euro/ton in 2023, jaarlijks lineair oplopend met 5 euro/ton tot 70 euro/ton in 2030.

Min. CO_2-prijs (€/ton)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Variant 1	35	35	35	35	35	35	35	35
Variant 2	70	70	70	70	70	70	70	70
Variant 3	35	40	45	50	55	60	65	70

Aanname is dat het introduceren van een minimum CO_2-prijs slechts in beperkte mate leidt tot een prikkel bij de industrie om de productie te verduurzamen. Dit aangezien de margeheffing al een sterke verduurzamingsprikkel heeft en daarmee overlap kent met de minimum CO_2-prijs.[3] De minimum CO_2-prijs zal naar verwachting vooral leiden tot budgettaire opbrengsten en weglek van productie naar het buitenland als gevolg van deze lastenverzwaring. Bij een minimum CO_2-prijs onder de EU ETS-prijs betaalt alleen de industrie die geen onderdeel uitmaakt van het EU ETS (met name AVI's) de heffing. Voor hen is de minimumprijs immers gelijk aan het heffingstarief. Bij een minimum CO_2-prijs boven de EU ETS-prijs betaalt ook de ETS-industrie een (relatief lagere) heffing.

Aanscherping margeheffing

- Voor elk van de drie prijspaden is uitgegaan van een subvariant waarbij de margeheffing niet (subvarianten a) of wel (subvarianten b) wordt aangescherpt.
- In subvarianten b wordt de reductiefactor van de margeheffing vanaf 2023 geleidelijk zodanig verlaagd dat er in 2030 4 Mton minder dispensatierechten zijn. Hiermee wordt de reductiedoelstelling van 14,3 Mton uit het Klimaatakkoord met 4 Mton verhoogd. Daarnaast wordt het tarief zodanig verhoogd dat de industrie er ook daadwerkelijk voor kiest om extra te verduurzamen.
- Veronderstelling bij de doorrekening is dat de industrie als geheel de CO_2-reductie van 4 Mton technisch kan realiseren, zonder dat er hiermee budgettaire opbrengsten uit de margeheffing resulteren. Hierbij is het uitgangspunt dat er in de SDE++ (mede als gevolg augustusbesluitvorming, maar mogelijk ook aanvullingen in de vorm van NIKI) voldoende middelen beschikbaar zijn om de industrie te ondersteunen deze reductie mogelijk te maken. Anderzijds is de aanname gedaan dat randvoorwaardelijke infrastructuur tijdig beschikbaar is.
- Evenwel is op voorhand niet uit te sluiten dat in werkelijkheid niet voor elk bedrijf of elke sector reëel handelingsperspectief aanwezig is om extra CO_2 te reduceren. Een verdere aanscherping van de margeheffing kent dan ook een weglekrisico.

Zoals blijkt uit de hieronder gepresenteerde doorrekening leidt het veronderstelde gedragseffect bij de combinatie met de aangescherpte margeheffing (varianten b) tot een lichte matiging van de opbrengsten van de minimum CO_2-prijs. Immers: de grondslag om de minimumprijs over te heffen, neemt af.

[2] De NEa heeft aangegeven dat uitvoering per 1 januari 2023 mogelijk is wanneer dit in 2022 in wetgeving is vastgelegd.

[3] De minimumprijs kan leiden tot extra investeringen in CO_2-reductie. In combinatie met de margeheffing leidt dit echter niet met zekerheid tot extra uitstootreductie voor de industrie als geheel. Immers: extra investeringen door een individueel bedrijf geven hem binnen de margeheffing de mogelijkheid extra vrijgestelde uitstootrechten over te dragen aan andere partijen. Zo bezien kan dus binnen de groep heffingsplichtigen een waterbedeffect optreden.

Aanscherping van de margeheffing kan ook worden gerealiseerd door een doelstelling voor 2035 en eventueel 2040 op te nemen. Dergelijke varianten zijn vooralsnog niet uitgewerkt.

Doorrekening varianten

Disclaimer vooraf
In de onderstaande doorrekening zijn absolute gedragsaannamen gemaakt. Aanscherping van de margeheffing vertaalt zich volledig in CO_2-reductie en introductie van de minimum CO_2-prijs vertaalt zich volledig in hogere overheidsinkomsten. Doorrekening door het PBL zal een meer genuanceerd beeld laten zien. Hierbij is er ook sterke afhankelijkheid van de extra overheidsinvesteringen die worden gedaan om de industrie te verduurzamen (infrastructuur, NIKI, SDE++).

De geraamde opbrengsten zijn met meer dan gebruikelijke onzekerheid omgeven. Dit komt door de recente snelle stijging van de ETS-prijs die niet is meegenomen in de meest recente raming van de ETS-prijsontwikkeling in de KEV 2021 van het PBL waarop onderstaande budgettaire raming is gebaseerd. Om die reden hebben we ervoor gekozen de lange termijn ETS-prijsraming van PBL (61,61 euro/ton) te hanteren voor alle jaren (2023-2030).[4]

Verder is er vanuit gegaan dat de minimumprijs voor niet-ETS-deelnemers (met name AVI's) tevens geldt als het volledige tarief dat door hen betaald moet worden. Dit leidt naar verwachting tot ongewenste effecten voor het circulaire economiebeleid van het Rijk omdat het CO_2-opslag en het storten van afval aantrekkelijker maakt dan het verminderen van de hoeveelheid te verbranden afval. Om die redenen kan er bijvoorbeeld ook voor worden gekozen om de niet-ETS-deelnemers uit te sluiten van de minimum CO2-prijs. Dat heeft dan wel ook budgettaire consequenties.

Tabel 1: Voorlopige inschatting budgettair en CO_2-effect minimumprijs

Maatregel	**CO_2-impact 2030 (Mton)**	**Opbrengst (€ mld, -/- is saldoverslechterend)**					**Risico op weglek (- is groter risico)**
		2023	2024	2025	2030/ struc	cum 2023-2030	
Variant 1a: Constante minimumprijs € 35 vanaf 2023	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,9	0
Variant 1b: Als 1a, met aanscherping margeheffing[5]	-4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,9	-
Variant 2a: Constante minimumprijs € 70 vanaf 2023	0	0,7	0,7	0,6	0,5	4,6	--
Variant 2b: Als 2a, met aanscherping margeheffing	-4	0,7	0,7	0,6	0,4	4,5	---
Variant 3a: Lineair oplopende minimumprijs van €35 in 2023 tot €70 in 2030	0	0,1	0,2	0,2	0,5	1,7	-
Variant 3b: Als 3a, met aanscherping margeheffing	-4	0,1	0,2	0,2	0,4	1,7	--

[4] De ETS-prijs op moment van schrijven bedraagt 63,7 euro/ton.
[5] Verondersteld is dat de additionele reductie van 4 Mton wordt behaald bij de ETS-bedrijven. Het verondersteld gedragseffect bij de niet-ETS-bedrijven is dus 0. Omdat in de varianten van 1 alleen niet-ETS-bedrijven een effectieve minimumprijs ervaren, zijn de budgettaire opbrengsten tussen variant 1a en 1b dus gelijk.

45a Memo over keuzes in verhoging wml, koppeling sociale zekerheid, vereenvoudiging toeslagen.

Tabel 1 geeft de verschillende keuzes weer voor een wml-huurtoeslag pakket zoals die eerder zijn besproken. Er zijn veel combinaties mogelijk, vooral afhankelijk van de budgettaire ruimte en de aanvaardbaar geachte inkomenseffecten. Gevraagd is naar een memo met de budgettaire en inkomenseffecten van een door de formatie gevraagde variant met vereenvoudigingen huurtoeslag, i.c.m. verhoging WML 7,5% met gedeeltelijke koppeling. In het memo van 11 november zijn varianten uitgewerkt met een gekoppelde en ontkoppelde WML-verhoging van 5% en 10%.

Tabel 1: keuzes wml-huurtoeslag pakket

WML verhoging incl. uurloon	**Koppelen of afromen**	**Vereenvoudigingen huurtoeslag**	**Normhuur?**	**Latere en geleidelijkere afbouw?**
5% 7,5% 10%	Koppelen, maar afromen voor aanvullende pensioenen Niet koppelen voor AOW Niet koppelen	Afschaffen maximum huurgrens Leeftijdsgrens op 21 jaar Servicekosten schrappen Vermogensgrens harmoniseren met box 3 Onzelfstandige wooneenheden Verhogen eigen bijdrage	Ja Nee	Ja Nee

Richting voor besluitvorming:

0. Uitgangspunt bij onderstaande richtingen is dat de huurtoeslag budgettair neutraal blijft door het verhogen van de eigen bijdrage.
1. Een WML-verhoging met koppeling zorgt voor inkomensruimte bij huishoudens voor de maatregelen in de kolom met vereenvoudigingen in de huurtoeslag (en mogelijk normhuur).
2. Afroming van positieve inkomenseffecten bij AOW'ers kan bijvoorbeeld via (gedeeltelijke) fiscalisering, IOAOW, de ouderenkorting, of afbouw van de dubbele AHK in de AOW.
3. Ontkoppeling doorbreekt de bestaande systematiek in de sociale zekerheid waarbij het sociaal minimum voor paren is vastgesteld op 100% van het referentie minimumloon en dat van alleenstaanden op 70%. Er ontstaat ook een verschil in de koppeling tussen de AOW en de bijstand. Dit maakt het sociale zekerheidsstelsel moeilijker uitlegbaar. Overigens vereisen alle uitzonderingen op koppeling (zowel in de sociale zekerheid als toeslagen) wetswijziging.
4. Een WML-verhoging zonder koppeling AOW zorgt dat een verhoging van de eigen bijdrage huurtoeslag voor AOW'ers gepaard gaat met negatieve inkomenseffecten. Het schrappen van servicekosten zorgt voor aanvullende negatieve inkomenseffecten. Overwogen kan worden het huidige onderscheid in de huurtoeslag tussen AOW'ers en niet-AOW'ers te vergroten door de eigen bijdrage voor AOW'ers niet te verhogen (aangezien er daar geen inkomensruimte is om af te romen). Dit draagt overigens niet bij aan vereenvoudiging huurtoeslag.
5. Invoering van normhuur zorgt altijd voor spreiding in het inkomensbeeld. Zonder koppeling zorgt dit voor significante negatieve inkomenseffecten.
6. Een grotere WML-verhoging zorgt (samen met hogere kosten) voor meer inkomensruimte voor vereenvoudigingen en maakt ook een latere en een meer geleidelijke afbouw in de huurtoeslag mogelijk. Die laatste maatregel neemt vooral hoge terugvorderingsrisico's in de stap van bijstand naar werk weg.
7. Een 5% WML verhoging met koppeling kost structureel ongeveer 2,8 mld. Indien de AOW niet wordt mee gekoppeld komt dit uit op ongeveer 700-800 mln. euro. Eerder is een variant

uitgewerkt waarin de AOW wordt mee gekoppeld, maar wordt afgeroomd, en er op een structureel bedrag van 1,5 -2 mld. wordt uitgekomen. Dit alles is zonder inverdieneffecten. Uiteraard kan deze variant nog verder worden gefinetuned.

8. Het WML heeft directe doorwerking op grenzen in de fiscaliteit en toeslagen. In eerdere WML-varianten zijn hierover technische veronderstellingen gemaakt die uiteindelijk concreet moeten worden ingevuld en waarop een uitvoeringstoets moet worden gedaan.

45b Doorrekening van de door formatie gevraagde variant met vereenvoudigingen huurtoeslag, i.c.m. verhoging WML 7,5% met gedeeltelijke koppeling

De door de formatie gevraagde variant bestaat uit de volgende maatregelen:

- Invoering wettelijk minimumuurloon op basis van een voltijdsarbeidsduur van 36 uur per week. Daarbovenop stijgt het WML met 7,5%. De uitkeringen voor sociale minima en enkele andere aan het WML-gekoppelde regelingen (waaronder bijstand, TW, Wajong en Anw) stijgen mee. De AOW en loongerelateerde uitkeringen stijgen niet mee (en zijn dus ontkoppeld). Deze keuzes vereisen wetswijziging. Zie technische bijlage 'koppelingen en doorwerkingen WML op SZW-terrein en daarbuiten' voor een compleet overzicht.
- Pakket vereenvoudiging huurtoeslag
    - Verhoging eigen bijdrage (basishuur) met 19 euro per maand
    - Verlagen van de minimale leeftijd van 23 naar 21 jaar
    - Vervallen van de maximale huurgrens
    - Servicekosten vervallen in berekening subsidiabele huurprijs
    - Genormeerde huur
- Dit memo bevat naast de budgettaire-, en inkomenseffecten enkele mogelijke richtingen om de variant aan te passen.

1. Budgettaire effecten

Tabel 1: budgettaire effecten variant

		2024	2025	struc (2060)
Totale kosten		**1,1**	**1,1**	**1,2**
(1)	Bijstand)	0,4	0,4	0,5
(2)	AOW	0	0	0
(3)	Wajong	0,3	0,3	0,2
(4)	TW	0,1	0,1	0,1
(5)	WIA, WAO, WW, ZW	0,1	0,1	0,1
(6)	Overig SZ	0,2	0,2	0,3
(7)	**HT-pakket =(8)+(9)+(15)**	**0**	**0**	**0**
Uitsplitsing budgettaire effecten HT-pakket (budgetneutraal)				
(8)	**Doorwerking WML op HT**	**0,2**	**0,2**	**0,2**
(9)	**Maatregelen HT (10 tm 14)**	**0,1**	**0,1**	**0,1**
(10)	Afschaffing max. huurgrens	0,2	0,2	0,2
(11)	Leeftijdsgrens van 23 naar 21	0	0	0
(12)	Afschaffing servicekosten	-0,1	-0,1	-0,1
(13)	Genormeerde huur	0	0	0
(14)	Interactie-effect	0	0	0
(15)	**Eigen bijdrage in de huur (sluitpost)**	**-0,3**	**-0,3**	**-0,3**

- De totale kosten voor de rijksbegroting bedragen 1,1 mld. in 2024 en 2025, en structureel naar verwachting 1,2 mld. Dit zijn met name hogere uitgaven aan sociale minimumuitkeringen als gevolg van de gekoppelde verhoging van het wml met 7,5%.
- Invoering van wml op uurloonbasis heeft een budgettair effect van afgerond 0 mld. en 0,1 mld. structureel. Bij deze variant blijft de WML-maandnorm intact bij de overgang naar minimumuurloon. Deze maandnorm gaat uit van een het loon bij een voltijdsarbeidsduur van 36 uur. Hierdoor is deze maandnorm exact even hoog als het huidige WML per maand en zijn de gevolgen voor de sociale zekerheid – en daarmee de budgettaire effecten - beperkt. Een minimumuurloon heeft een positief inkomenseffect voor werknemers op het minimumloon die meer dan 36 uur werken.
- Het totale pakket is budgetneutraal voor de huurtoeslag. De wml-verhoging leidt tot 0,2 mld aan hogere uitgaven aan de huurtoeslag als gevolg van het opschuiven van de afbouwgrenzen (minimum inkomensijkpunt) voor niet-gepensioneerden. Het pakket aan vereenvoudigingen binnen de huurtoeslag kost 0,1 mld.
- Daar tegenover staat een verhoging van de eigen bijdrage (en dus een verlaging van de huurtoeslag) van €19 per maand vooral alle huishoudens (dus ook gepensioneerden zonder inkomensstijging). Dat levert een besparing op van 0,3 mld.

- In de uitwerking van deze variant zit de technische aanname dat er geen doorwerking is van de wml-verhoging op andere toeslagen en fiscale regelingen zoals de arbeidskorting. In werkelijkheid is deze er wel. Er zijn verschillende keuzes hoe hiermee om te gaan (al dan niet aanpassen parameters). Deze keuzes kunnen het beste worden gemaakt bij een integrale doorrekening van het RA.
- Zowel invoering van wettelijk minimumuurloon als verhoging wml met 7,5% leidt tot hogere lonen en hogere loonkosten voor werkgevers en dus tot hogere belastingopbrengsten. Deze zijn niet in deze tabel opgenomen, maar lopen in de macro-economische doorrekening van het RA het beeld in (=ex post effect). Ook de doorwerking van hogere lonen op inkomensafhankelijke regelingen zoals toeslagen en op indexaties van verscheidene regelingen zijn niet in tabel 1 opgenomen. De hogere lonen zijn wel meegenomen in de inkomenseffecten. Tot slot is het inverdieneffect als gevolg van hogere uitkeringen op hogere belastingopbrengsten niet in de tabel opgenomen.

2. Inkomenseffecten

Tabel 2 Inkomenseffecten in 2024 op MEV-stand voor alle huishoudens

	<-5%	-5 tot -2%	-2 tot 0%	geen effect	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Mediaan	Omvang groep
Inkomensgroepen									
1e (<=114% WML)	4%	14%	13%	21%	13%	14%	20%	0,0%	1.540
2e (114-180% WML)	0%	6%	7%	62%	14%	8%	3%	0,0%	1.540
3e (180-273% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	8%	1%	0,0%	1.540
4e (273-404% WML)	0%	0%	0%	72%	23%	5%	0%	0,0%	1.540
5e (>404% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0,0%	1.540
Inkomensbron									
werkenden	0%	2%	2%	60%	24%	7%	4%	0,0%	4.870
uitkeringsontvangers	1%	9%	13%	19%	18%	20%	20%	0,7%	660
gepensioneerden	2%	9%	6%	68%	9%	4%	2%	0,0%	2.020
Huishoudtype									
tweeverdieners	0%	1%	2%	64%	25%	6%	1%	0,0%	3.830
alleenstaanden	2%	7%	7%	54%	13%	9%	9%	0,0%	3.530
alleenverdieners	1%	4%	4%	61%	22%	7%	2%	0,0%	340
Kinderen									
met kinderen	0%	3%	5%	50%	33%	8%	2%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	2%	3%	59%	18%	9%	8%	0,0%	4.000
Alle huishoudens	1%	4%	4%	59%	19%	7%	5%	0,0%	7.700

Tabel 3 Inkomenseffecten in 2024 voor de huishoudens met een huur onder de liberalisatiegrens

	<-5%	-5 tot -2%	-2 tot 0%	geen effect	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Mediaan	Omvang groep
Inkomensgroepen									
1e (<=114% WML)	4%	18%	17%	8%	15%	16%	22%	0,4%	1.170
2e (114-180% WML)	1%	11%	14%	40%	19%	11%	4%	0,0%	730
3e (180-273% WML)	0%	0%	3%	57%	23%	14%	3%	0,0%	340
4e (273-404% WML)	0%	0%	0%	61%	28%	9%	1%	0,0%	150
5e (>404% WML)	0%	0%	0%	63%	31%	6%	0%	0,0%	40
Inkomensbron									
werkenden	1%	6%	9%	34%	22%	15%	13%	0,0%	1.120
uitkeringsontvangers	1%	11%	18%	6%	17%	21%	25%	1,6%	470
gepensioneerden	5%	21%	15%	34%	14%	7%	4%	0,0%	820

Huishoudtype									
tweeverdieners	1%	9%	10%	33%	26%	15%	6%	0,0%	590
alleenstaanden	3%	13%	13%	27%	16%	13%	15%	0,0%	1.760
alleenverdieners	3%	13%	14%	29%	23%	14%	4%	0,0%	80
Kinderen									
met kinderen	0%	11%	20%	15%	30%	18%	5%	0,2%	340
zonder kinderen	1%	7%	9%	29%	18%	16%	19%	0,4%	1.270
Alle huishoudens	2%	12%	13%	29%	18%	14%	12%	0,0%	2.430

- Tabel 2 geeft de inkomenseffecten voor de hele Nederlandse bevolking. Tabel 3 alleen voor huurders met een huur onder de liberalisatiegrens.
- De tabellen tonen veel spreiding in het inkomensbeeld. 18% van de laagste inkomensgroep gaat er meer dan 2% op achteruit. De spreiding komt vooral door de overstap op genormeerde huren.
- Van de gepensioneerden met een huurwoning onder liberalisatiegrens gaat 26% er meer dan 2% op achteruit. Hun eigen bijdrage wordt verhoogd (en dus de huurtoeslag verlaagd) waar geen inkomensstijging (hogere AOW) tegenover staat.
- Ook de spreiding bij uitkeringsontvangers valt op, hier speelt een combinatie van effecten van de huurmaatregelen en de gedeeltelijk ontkoppelde verhoging van het WML. De groep uitkeringsontvangers bevat zowel huishoudens met een gekoppelde minimumuitkering als huishoudens met een niet gekoppelde uitkering boven het sociaal minimum.

3. Uitvoerbaarheid

- De combinatie van vereenvoudigingen in de huurtoeslag kan gelijktijdig worden ingevoerd vanaf januari 2024. De wijzigingen moeten in oktober van het jaar voorafgaand aan de invoering in de systemen zijn doorgevoerd. Voor een definitief oordeel over de uitvoerbaarheid en inpasbaarheid is een uitvoeringstoets nodig.
- De verhoging van de eigen bijdrage, het verlagen van de minimale leeftijd, het vervallen van de servicekosten en het vervallen van de maximale huurgrens vergen naar verwachting beperkte aanpassing in de systemen en zijn naar verwachting goed uitvoerbaar. Wel neemt door het vervallen van de maximale huurgrens de populatie huurtoeslaggerechtigden toe, wat tijdelijk extra inspanningen vraagt in de dienstverlening naar deze groep.
- Het invoeren van genormeerde huur vraagt een grotere systeemaanpassing voor de uitvoering, maar bij overstap in één keer zoals in deze variant is dat uitvoerbaar vanaf januari 2024.

4. Mogelijkheden aanpassen variant

Hieronder staan drie manieren beschreven om de variant aan te passen.

- *Normhuur:* De spreiding in het inkomensbeeld wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de overstap naar genormeerde huren in één keer. Bovendien kunnen mensen moeilijk anticiperen op de maatregel door te verhuizen vanwege de krappe woningmarkt. Een geleidelijk ingroeipad kan deze effecten verzachten. Dit betekent echter een forse belasting voor de uitvoering. De komende weken kan op verzoek worden onderzocht of, en zo ja, vanaf wanneer, een geleidelijk ingroeipad uitvoerbaar is.
- *Wel koppelen AOW en afromen via andere knoppen*[1]*:* Als het AOW niet mee mag stijgen met de WML-verhoging dient deze ontkoppeld te worden van het WML en zal daar een fictief WML voor in de plaats moeten komen. Een alternatief is het duurzaam aanpassen van de manier van de koppeling (nu 100% van het netto WML voor paren en 70% voor alleenstaanden). Dit maakt het sociale zekerheidsstelsel moeilijker uitlegbaar. Er kan worden uitgezocht in hoeverre maatregelen zoals (gedeeltelijke) fiscalisering, IOAOW, de ouderenkorting of eventueel afbouw van dubbele AHK in de AOW een alternatief zijn voor ontkoppeling.
- *Geen stijging eigen bijdrage AOW-gerechtigden:* De relatief grote spreiding bij AOW-gerechtigden komt onder andere doordat hun inkomen onveranderd blijft (AOW stijgt niet),

[1] De AIO-norm (bijstandsnorm AOW-gerechtigden) dient onder de AOW-uitkering te blijven. Dit gaat goed in de huidige variant. Bij een hogere stijging van het WML kan dit wel mis gaan.

terwijl hun eigen bijdrage voor de huurtoeslag wel wordt verhoogd. Uitgezocht kan worden in hoeverre het mogelijk is om alleen de eigen bijdrage van AOW-gerechtigden niet te verhogen. Aandachtspunt is dat een verschil in eigen bijdrage tussen AOW-gerechtigden en niet AOW-gerechtigden de huurtoeslag wel complexer maakt en daarmee dus niet goed past binnen het pakket aan vereenvoudigingen.

45c Bijlage: koppelingen en doorwerkingen WML op SZW-terrein en daarbuiten

Het minimumloon volgt de algemene welvaartsontwikkeling, doordat de hoogte van het wettelijk minimumloon (WML) gekoppeld is aan de contractloonontwikkeling[1]. Een verhoging van het minimumloon werkt wettelijk op verschillende wijzen door in een groot aantal regelingen, zowel op SZW-terrein als daarbuiten. Deze bijlage tracht inzicht te bieden in welke regelingen op de een of andere manier gekoppeld zijn aan de hoogte dan wel stijging van het WML en specifiek welke keuzes er gemaakt zijn in de doorrekening van het fiche huurtoeslag. Eventuele werkgelegenheidseffecten en gedragseffecten zijn niet meegenomen in de ramingen.

Notie vooraf: Het hogere WML werkt door op de gemiddelde contractloonstijging, en daarmee weer op de indexatie van het WML. Mogelijk zal er dus over een aantal jaren na de doorvoering van de verhoging van het WML, een hogere automatische indexatie van het WML plaatsvinden. Dit heeft een budgettaire doorwerking op o.a. de SZW-regelingen zoals beschreven in deze bijlage, die nu niet is meegenomen in de ramingen.

Hieronder een overzicht van regelingen op SZW-terrein waarin een verhoging van het WML doorwerkt:

Gekoppeld aan de hoogte van het netto WML via de netto-nettokoppeling[2]:

1) Uitkeringshoogte Algemene Ouderdomswet (AOW)
2) Uitkeringshoogte Algemene nabestaandenwet (Anw)
3) Verschillende uitkeringshoogtes in de Participatiewet (Pwet):
    a. Uitkeringshoogte bijstand
    b. Uitkeringshoogte Inkomensvoorziening Oudere en Gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze Werknemers (IOAW)
    c. Uitkeringshoogte Inkomensvoorziening Oudere en Gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Gewezen Zelfstandigen (IOAZ)
    d. Uitkeringshoogte Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ)
4) Maximale uitkeringshoogte Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO)
5) Diverse normen in de Toeslagenwet (TW)
6) Maximumbedrag Inkomensvoorziening Oudere Werklozen (IOW)
7) Uitkeringshoogte Overbruggingsregeling (OBR)

Gekoppeld aan de hoogte van het bruto WML:

8) Norm voor gehuwden in de Toeslagenwet (TW)
9) Uitkeringshoogte Zelfstandige en Zwanger (ZEZ)
10) Uitkeringshoogte Arbeidsongeschiktheidsvoorziening Jonggehandicapten (Wajong)
11) Uitkeringshoogte Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)
12) Uitkeringshoogte vervolguitkering Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)
13) Uitkeringshoogte Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (WAZ)
14) Maximale hoogte aanvulling Loonkostensubsidie (LKS)
15) Inkomensgrenzen in de Wet op het Kindgebonden Budget (WKB)[3]

Gekoppeld aan de stijging van het WML:

16) Daglonen van het zittende bestand in verschillende regelingen:
    a. Werkloosheidswet (WW)
    b. Ziektewet (ZW)
    c. Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA)
17) Het maximum dag- en premieloon[4]
18) Eenmalige tegemoetkomingen in regelingen voor beroepsziekten:

---

[1] Dit betreft de geraamde gemiddelde contractloongroei in de marktsector, gepremieerde en gesubsidieerde sector en bij de overheid, zoals deze door het Centraal Planbureau bekend wordt gemaakt.
[2] Bij netto-netto gekoppelde regelingen is het nettobedrag van een uitkering gekoppeld aan het nettominimumloon. Deze netto uitkeringsbedragen worden vervolgens 'gebruteerd', omdat SZW de uitkeringen bruto vaststelt. Dit betekent dat, naast het bruto WML, de fiscaliteit ook van invloed is op uitkeringshoogtes in netto-netto gekoppelde regelingen.
[3] Het afbouwtraject met het inkomen start vanaf een hoger inkomen. Het WML is hierbij het startpunt voor alleenstaanden, bij paren is dit het WML verhoogd met een vast bedrag.
[4] Het dagloon waarmee wordt gerekend voor de loongerelateerde uitkeringen WW, ZW en WIA is gemaximeerd op het maximum dagloon. Het maximum dagloon per 1 januari is gelijk aan het maximum premieloon (per 1 januari) gedeeld door 261.

a. Tegemoetkoming asbestslachtoffers (TAS)
b. Regeling schildersziekte (CSE)
c. Regeling commissie Heerts (TSB)

Overige doorwerkingen op SZW-terrein (geen wettelijke koppeling!):

19) Toekomstige instroom in diverse loongerelateerde uitkeringen:
    a. Werkloosheidswet (WW)
    b. Ziektewet (ZW)
    c. Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA)
    d. Toeslagenwet[5]
    e. Wet Arbeid en Zorg (WAZO)
    f. Geboorteverlof
    g. Ouderschapsverlof
20) Inkomensafhankelijkheid WKB

Benodigde aanpassing (per type regeling) bij afwijking van de koppeling

Bij een verhoging van het WML zonder aanvullende actie gaan alle uitkeringshoogten, normbedragen, maximumbedragen, stijgingspercentages en inkomensgrenzen genoemd in 1 t/m 18b[6] automatisch mee. Er kan, indien wenselijk geacht, voor worden gekozen van deze koppeling af te wijken. Dit vergt in alle gevallen wetswijziging(en):

- Bij alle aan de hoogte van het WML gekoppelde regelingen (1 t/m 15) moet de koppeling in de wet permanent moet worden aangepast, bijvoorbeeld middels een ander koppelingspercentage. Aandachtspunt hierbij is de huidige samenhang / logica van de koppelingen (in veel gevallen nu 50% WML voor paren en 70% WML voor alleenstaanden). Deze kan wellicht niet altijd behouden blijven, mede afhankelijk van de gemaakte keuzes.
- Bij de aan de stijging van het WML gekoppelde regelingen (16 t/m 18) hoeft slechts incidenteel te worden geregeld dat deze regelingen niet de stijging van het WML volgen.

Bij de loongerelateerde uitkeringen (19) en de WKB (20) zal er altijd een doorwerking plaatsvinden, ongeacht welke keuzes worden gemaakt met betrekking tot de koppelingen in 1 t/m 18. Een hoger WML zorgt voor een hoger (prijs)niveau in de instroom in loongerelateerde uitkeringen (19), aangezien mensen op en net boven WML een hoger inkomen krijgen (hun laatstverdiende loon in het geval zij aanspraak maken op een loongerelateerde uitkering). Ook het recht op WKB is inkomensafhankelijk (20). Bij een hoger inkomen wordt de hoogte van het WKB afgebouwd. Hier is dus geen sprake van een wettelijke koppeling, maar wel van een budgettair effect op de SZW-begroting in de vorm van hogere uitkeringslasten.

Naast de doorwerkingen op SZW-terrein, is er ook een aantal doorwerkingen van het WML buiten de SZW-begroting:

21) Huurtoeslag. Het minimum inkomensijkpunt huurtoeslag is gekoppeld aan het WML voor niet-gepensioneerden en aan AOW voor gepensioneerden.
22) Zorgtoeslag. Het drempelinkomen zorgtoeslag is gekoppeld aan het WML. Het drempelinkomen is het inkomen vanaf waar inkomensafhankelijke afbouw start, maar de maximale zorgtoeslag is ook afhankelijk van het drempelinkomen (daalt als het drempelinkomen stijgt).
23) Diverse overige doorwerkingen:
    a. Aanpassing in de fiscaliteit (inkomensgrenzen arbeidskorting),
    b. Grens lijfrente
    c. Grens oudedagsreserve
    d. Grens oudedagsreserve ZZP
    e. Inkomensbesluit militairen
    f. Draagkracht terugbetalen studiefinanciering
    g. De pensioenfranchise (via AOW)
    h. Wet uitkering burgerslachtoffers 1940-1945
    i. Wet uitkering vervolgingsslachtoffers 1940-1945.

[5] Hier geldt juist dat er een (beperkt) inverdieneffect is, als gevolg van hogere WW, ZW en WIA-uitkeringen.
[6] TSB stijgt enkel met autonome WML-stijging mee, dit is zo in de wet opgenomen.

Welke keuzes zijn gemaakt in het fiche Huurtoeslag met uurloon (NAD 36) i.c.m. verhoging WML 7,5% met gedeeltelijke koppeling

Gedeeltelijke koppeling
In het fiche huurtoeslag zijn koppelingen 2 t/m 14 behouden. Deze vormen, tezamen met de automatische doorwerking in toekomstige instroom in de regelingen genoemd onder 19 (dit betreft geen keuze) het budgettaire effect dat zichtbaar is in het fiche. Koppeling 1, met de AOW is uitgezonderd

Uitgezonderd van het budgettaire effect in het fiche zijn:

- WKB (15 en 20), omdat het budgettaire effect op toeslagen in dit fiche wordt verondersteld 0 te zijn[7], met de notie dat bij een gekozen variant integraal het effect op de toeslagen moet worden bezien (aan de achterkant). Hierbij geldt dat volledig ontkoppelen van een WML-stijging een inverdieneffect zou veroorzaken (minder mensen hebben recht op WKB door de hogere lonen). Bij volledige koppeling zouden er meerkosten zijn, omdat de parameters van de toeslagen meebewegen met de WML-stijging.
- Daglonen van lopende uitkeringsontvangers in de WW, ZW en WIA (16) en het maximum dag- en premieloon (17). Dit omdat anders ook uitkeringsontvangers (ver) boven WML zouden profiteren van de WML-verhoging. Verondersteld is dat dit een niet beoogd effect van de WML-stijging is.
- Eenmalige tegemoetkomingen in diverse beroepsgerelateerde ziektes (18). Ook hier is verondersteld dat dit een niet beoogd effect van de WML-stijging is.
- Alle doorwerkingen buiten SZW-terrein, behalve huurtoeslag. Voor de zorgtoeslag geldt hetzelfde als voor de WKB (zie bovenstaand). Voor de overige doorwerkingen is verondersteld dat dit niet-beoogde effecten zijn van de WML-verhoging.
- Er zijn ook doorwerkingen op de personeelskosten van het Rijk (met name Defensie), provincies en gemeenten.

Alle uitzonderingen zijn een keuze en vereisen wetswijziging.

Overgang naar een minimumuurloon
Voor de overgang naar een minimumuurloon blijft de WML-maandnorm intact bij de overgang naar minimumuurloon. Deze maandnorm gaat uit van een NAD van 36. Hierdoor is deze maandnorm exact even hoog als het huidige WML per maand en zijn de budgettaire effecten beperkt.
Het budgettaire beslag betreft:

- Maximale hoogte aanvulling Loonkostensubsidie (14). Hiervoor worden werkgevers aangevuld tot de compenseren voor het verschil tussen het minimumloon en de loonwaarde van een werknemer met een arbeidsbeperking. De invoering van een uurloon o.b.v. een werkweek van 36 uur verhoogt de arbeidskosten die werkgevers maken voor minimumloonverdieners met een werkweek van meer dan 36 uur, ook voor de doelgroep loonkostensubsidie.
- Toekomstige instroom in diverse loongerelateerde uitkeringen genoemd onder (19).

Tot slot de notie dat het lage-inkomensvoordeel (LIV) stopt per 1 jan 2024. De invulling van de opvolger, LKV jongeren, is nog niet duidelijk. Bij het initiatiefwetsvoorstel minimumuurloon[8] wordt aangenomen dat bandbreedtes zo worden aangepast dat er geen budgettair effect is in deze regeling. Dit is in deze variant overgenomen.

[7] Concreet is de aanname dat op huishoudniveau het totaal aan zorg-, kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget gelijk blijft.
[8] Kamerstukken II, 2021/22, 35 335, nr.14